

GINEKOLOGIYANING DOLZARB MUAMMOLARI VA ULARNI HAL QILISH YO'LLARI

Beshariq Abu Ali ibn Sino nomli
jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi

Po'latova Muyassar Nabijon qizi

Annotatsiya : Ginekologiya klinik tibbiyotning bir sohasi; turli yoshdagi xotin-qizlar organizmining o'ziga xos anatomik- fiziologik xususiyatlarini hamda ularning jinsiy a'zolari kasalliklarini o'rganadi. Ginekologiya klimakterik davrga xos kasalliklar, tug'maslik sabablari, ularning oldini olish va davolash yo'l yo'riqlarini ham o'rganadi.

Kalit so'z: Ginekologiya, klimakterik davr, xayz, jinsiy yetilish

Dolzarbliqi. Qizaloqlar va bo'yi yetib qolgan qizlar kasalliklarini o'rganish jadal ravishda o'rganib borildi; ularning jinsiy yetilish jarayonini o'rganish, jinsiy a'zolaridagi nuqsonlar, xayz ko'rish jarayonidagi o'zgarishlar hamda kasalliklarini erta aniqlash va davolash keyingi hayotida ro'y berishi mumkin bo'lgan noxush xolatlarni o'z vaqtida bartaraf etish imkonini beradi. O'zbekiston Respublikasida bepushtlik muammosi o'rganildi va uni davolash maqsadida jarroxlilik usuli qo'llanildi. Homiladorlikning ilk davridayoq tashhis qo'yish, tug'ruqqa tayyorlash, shuningdek, tug'ruq bilan bog'liq bo'lgan xordiq muddatini o'zgartirish; O'zbekistan iqlimi sharoitida homiladorlikning yurak-qon tomir tizimiga ta'siri o'rganildi. Abort paytida infeksiya tushishining oldini olish va davolash, patogenez muammolari va bola tushish sabablarini o'rganishga oid qator tadqiqotlar o'tkazildi. Gemostazning o'ziga xos xususiyatlari va kamqon homilador ayollarda quvvat almashinuvi hamda bola ko'rish orasidagi muddat ko'rsatkichlari o'rganildi va ilmiy jihatdan asoslab berildi. Akusherlik qon ketishlarining oldini olish va uni davolash masalalari ishlab chiqildi. Barcha a'zo va sistemalar bir-biri bilan uzviy bog'liqligi tufayli Xotin-qizlar kasalliklariga butun organizmning kasalligi deb qarash lozim; ginekologik

kasalliklar o'z navbatida boshqa a'zo va sistemalar kasalliklari oqibatida ham yuzaga kelishi mumkin. Bunda turli spetsifik va nospetsifik infeksiyalar, bolaliqda boshdan o'tkazgan kasalliklar, endokrin xastaliklar, moddalar almashinuvining buzilishi, hayotiy muhim a'zolar patologiyasi asosiy ahamiyatga ega. Xotin-qizlar kasalliklarik. bir necha guruhlarga bo'linadi: yallig'lanish kasalliklari, hayz faoliyatining buzilishi, o'sma kasalliklari, jinsiy a'zolar rivojlanishi hamda joylashuvi anamaliyasi va hokazo Xotinqizlarda ko'proq yallig'lanish kasalliklari kuzatiladi. Bu ko'p jihatdan reproduktiv sistemaning funksiyasi bilan bog'liq bo'lib, hayz, abort va ayniqsa tug'ruq jarayonida ayol organizmida infeksiya rivojlanishi uchun qulay sharoit vujudga keladi. Bundan tashqari spetsifik infeksiyalar, jinsiy yo'l bilan yuqadigan kasalliklar — zaxm, so'zak, trixomonada (qarang [Trixomonoz](#)), so'nggi yillarda OITS (SPID), xlamidiyalar va viruslar Xotin-qizlar kasalliklarik.ning ko'payishiga sabab bo'lmoqda. Ko'p hollarda Xotin-qizlar kasalliklarik.ni stafilokokk, streptokokk, zamburug'lar va boshqa qo'zg'atadi. Og'ir kechuvchi septik holatlarda, asosan, 2 va undan ortiq turdagi mikroorganizmlar kasallik qo'zg'atuvchi sifatida ishtirok etadi. Jinsiy a'zolarining yallig'lanishi kasalliklariga boshqa a'zoldagi yallig'lanish jarayonlari angina, sinusitlar, buyrak kasalliklari va hokazo ham sabab bo'lishi mumkin. Yallig'lanish qaysi a'zoda rivojlanishiga ko'ra kolpit (qinda), endometrit (bachadonda), salpingit (bachadon nayida), ooforit (tuxumdonda) va boshqa farq qilinadi. Bu kasalliklarda gavda haroratining ko'tarilishi, intoksikatsiya, bosh og'rishi, umumiy ahvolning o'zgarishi bilan birga mahalliy belgilar — qorin pastida og'riq bo'lishi, og'riqning o'ziga xos tarqalishi (irradiatsiya), qindan ajralmalar (oqchil) kelishi, ba'zan hayz funksiyasining buzilishi kabi alomatlar kuzatiladi. X.Q.K.ning ko'pchiligi hayz funksiyasining buzilishi — gipermenstrual sindrom (hayz qoni miqdorining ortishi) yoki, aksincha, gipomenstrual sindrom (hayz qonining kamayishi yoki hayzning siyraklashuvi), disfunktsional qon ketishi va boshqalar bilan bog'liq. Xotin-qizlar kasalliklarik.dan jinsiy sistemaning xavfli va xavfsiz o'smalari ko'p, ular asosan tuxumdon va bachadonda kuzatiladi, boshqa jinsiy a'zoldarda esa kam uchraydi. Jinsiy a'zolarining o'sma kasalliklarini onkologiya o'rganadi. Ginekologik amaliyotda jinsiy

sistemaning rakoldi kasalliklarini oldini olish muhim, chunki ular vaqt o'tishi bilan rakka aylanishi ham mumkin. O'smalar ham, rakoldi kasalliklar ham odatda ko'zga yaqqol tashlanmaydigan belgilersiz kechadi, shu sababli ayollar yiliga ikki marta akusherganekologga ko'rinib turishlari lozim.

Qiz bolalar va yosh qizchalarda ham jinsiy sistema kasalliklari kuzatiladi. Bu, hayz funksiyasining buzilishi va jinsiy a'zolar rivojlanishidagi anomaliyalardir. Bunga, asosan, uning bolaligida boshidan kechirgan turli kasalliklari, noqulay turmush tarzi, hatto u ona qornidaligidayoq onasining birorbir jiddiy kasallik bilan og'rigailigi sabab bo'lishi mumkin. Hayz funksiyasining buzilishi qizlarda hayzning kech yoki erta boshlanishi, nomuntazamligi, qon ketishi va hokazo lar bilan kechadi. Davolash choralari qancha erta boshlansa, shuncha samaraliroq bo'ladi.

Jinsiy sistema a'zolarining rivojlanishi va joylashuvi anomaliyalari ham katta guruhni tashkil etadi; bular qizlik parda, qin, bachadon bo'yni sohasidagi bitishmalar, bachadonning ba'zan ikkita va hokazo bo'lishi. Bu anomaliya lar jarrohlik yo'li bilan davolanadi. Jinsiy a'zolar joylashuvi anomaliyalari (bachadon, qin devorlarining turli yo'nalishda pastga siljishi, hatto tushib ^lishi) ko'pincha tug'ruq asoratlari, ba'zan chanoq tubining tug'ma zaifligi, og'ir jismoniy mehnat oqibatida yuzaga keladi, bu odatda yoshi kattaroq ayollarda kuzatiladi. Bular jarrohlik usulida davolanadi.

Homiladorlikning asoratli kechishi bilan bog'liq ba'zi patologiyalar (homiladorlikning erta muddatlarida homilaning tushib qolishi, [bachadondan tashqari homiladorlik](#), yelbo'g'oz), ba'zi tug'ruq asoratlari (oqma yaralar, qo'shni a'zolar shikastlari) ham ginekologik kasalliklarga kiradi.

Xotin-qizlar kasalliklarik. ichida alohida guruhni neyro endokrin sindromlar tashkil etadi; bu, asosan, gipotalamogipofizar yaatologiyalar bilan bog'liq. Bular ginekologik hamda endokrinologik yo'l bilan davolaniladi.

Ayollar jinsiy sistemasi kasalliklarining oldini olish va davolashni respublikamizdagi tarkibida ayollar konsultatsiyam bo'lgan tug'ruq majmui va oilaviy

поликлиникalar amalga oshiradi. Toshkentdagi akusherlik va ginekologiya ilmiy tadqiqot instituta, shuningdek, uning viloyatlardagi filiallari homiladorlik va tugʻruq jarayonlarining asoratsiz kechishi, onalar va bolalar muhofazasini taʼminlashda akusherlik va ginekologik yordamni ilmiy tashkil etish maqsadida faoliyat koʻrsatib kelmoqda.^[1]

Xotin-qizlar i.ch.ning turli sohalarida faoliyat koʻrsatayotganlarini nazarda tutib, koʻchma ginekologik tekshiruv, ayollarni rejali profilaktik koʻrikdan oʻtkazish yoʻlga qoʻyildi. Oʻzbekiston Respublikasida Akusherlik va ginekologiya, Pediatriya ilmiy tadqiqot instituti, tibbiyot institutlari, vrachlar malakasini oshirish instituti hamda yirik kasalxonalarining ginekologiya boʻlimlarida G. masalalarini hal etishga qaratilgan ilmiy izlanishlar olib boriladi. Toshkent sh.da Respublika hamda 2 ta shahar perinatal markazi, shuningdek, yirik ilmiy tadqiqot institutlari va oliy oʻquv yurtlari qoshida skrinning markazlari tashkil etilgan. Bular onalar oʻlimini bir necha marta kamaytirishga imkoniyat beradi.

Adabiyotlar:

- Birinchi jild. Toshkent, 2000-yil
- Qodirova A. A. va b., Ginekologiya, T. 1997
- Berdimurod Saidqoriyev.